ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
Jorma Ala-Sankila
puheenjohtaja 15.3.2024

Eduskunnan puolustusvaliokunta

Asia: O 16/2024 vp Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan

Teema: Sotilaan päiväkirja – kuinka rauhanturvaaminen muuttui kriisinhallinnaksi

1. Lausunnon antaja

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (jäljempänä: SRTL) on suomalaisten sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan osallistuneiden henkilöiden etujärjestö sekä kriisinhallinnan kokemusasiantuntija. Suomalaisia on vuodesta 1956 osallistunut eri rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioihin noin 50 000 henkilöä. 50 henkilöä on noissa tehtävissä menehtynyt ja 200-300 saanut pysyviä vammoja. Tutkimusten mukaan noin 10%:lla ilmenee operaatiotaustaisia psyykkisiä häiriöitä tai stressireaktioita ja jopa 30%:lla oli operaation aikana jokin tapahtuma, joka on vaikuttanut hyvinvointiin myöhemmässä elämässä. Kriisinhallintaveteraanit ovat palvellessaan toteuttaneet Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja Puolustusvoimien neljättä päätehtävää. SRTL edustaa maamme kaikkia veteraaneja kansainvälisissä veteraanijärjestöissä.

SRTL kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa ja pyydettynä toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

2. Lausunto

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry:llä (SRTL) on ollut vain rajoitettu mahdollisuus tutustua mainittuun kirjaan kokonaisuudessaan, joten lausunto perustuu pääosin teoksesta julkisuudessa esitettyihin otteisiin ja lainauksiin.

SRTL:lla ei ole aiempaa tietoa kirjassa esitetyistä väärinkäytöksistä ja sopimattomasta käyttäytymisestä Tsadin MINURCAT –operaation aikana vuonna 2009. Kyseiset tapahtumat eivät myöskään ole tulleet esiin SRTL.n järjestämissä vertaistukitapahtumissa eikä tukipuhelimen yhteydenotoissa. Tsadin operaatio lukeutuu kuitenkin lyhyestä kestostaan huolimatta olosuhteiltaan vaativimpiin kriisinhallintaoperaatioihin, jolloin rauhanturvaajiin kohdistuva henkinen kuormitus on ollut merkittävän suuri. Myös kyseisen rauhanturvajoukon ikärakenne oli nuori ja sotilaiden kokemuspohja varsin ohut.

Operaation koulutukseen, johtamiseen ja kurinpidollisiin toimenpiteisiin pystyy täsmällisemmin vastaamaan ainoastaan puolustusvoimat.

Suomi on 67 vuoden kuluessa osallistunut yli 30 operaatioon ympäri maailmaa. Niiden olosuhteet ja vaativuusaste ovat jopa saman operaation kuluessa vaihdelleet huomattavasti. SRTL:n käsityksen mukaan rauhanturvaajien koulutus on vuosien varrella vastannut näitä vaatimuksia kohtuullisen hyvin. Koulutusta on myös saatujen kokemusten perusteella jatkuvasti täsmennetty ja täydennetty. Tämä koskee erityisesti nk rotaatiokoulutusta, johon pääosa operaatioon lähetettävästä tai siellä vaihdettavasta joukosta osallistuu. Haasteita aiheuttanevat aika ajoin välttämättömät pikaiseen tarpeeseen perustuvat henkilötäydennykset.

Rauhanturvaajien kokonaisvaltaista henkistä valmennusta ja operaation aikaista ja sen jälkeistä tukitoimintaa on sen sijaan kehitetty johdonmukaisesti vasta vuodesta 2008 alkaen. Suomen Rauhanturvaajaliitto on ollut siinä mukana alusta alkaen.

Ammattilaisten ja kokeneiden rauhanturvaajien yhdessä vetämät valmennus- ja palautetilaisuudet, joihin sisältyy sekä ryhmäkeskusteluja, että henkilökohtaisia haastatteluja on koettu tarpeellisiksi arvioitaessa riskitekijöitä ja tunnistettaessa mahdollisia oireita ongelmista. SRTL:n kokemuksen mukaan juuri kriisinhallintakokemusta omaavien koulutettujen vapaaehtoisten mukanaolo, kotiutumisen jälkeisissä palautekeskusteluissa on tärkeää.

SRTL:n ylläpitämässä vertaistukipuhelimessa tunnistetaan vuosien kokemuksella kriisinhallintaveteraanien tarve keskustella henkilökohtaisista kuormittavista kokemuksista ja myös operaatoihin liittyvistä moraalisista kysymyksistä.

Viime vuosina erityisesti Balkanin ja Afganistanin operaatioiden veteraanit tuovat esiin osin osin samoja teemoja kuin lausunnon taustalla olevassa kirjassa. Veteraaneja puhuttavat esimerkiksi seuraavat kysymykset: Vastasiko operaation mandaatti sitä, mitä todellisuudessa tehtiin? Oliko suomalaisten toiminnalla merkitystä? Miksi osallistuttiin kyseiseen operaatioon? Mikä on oikean ja väärän ero?

SRTL katsoo, että kirjassa esitetyt tapahtumat voidaan pääosin välttää kokonaisvaltaisella valmennuksella, johon sisältyy operaatiokohtaisella täsmäkoulutuksella taydennetyn sotilaan peruskoulutuksen lisäksi toiminta-alueen kulttuuriin valmentava kokonaisuus sekä ammattilaisten ja kokeneiden rauhanturvaajien vetämä henkinen valmennus sodan kaltaisiin olosuhteisiin. Toimialueella tilanteiden vaihdellessa suuri vastuu on joukon johtajilla. Periaatteessa puolustusvoimien korkealaatuinen johtajakoulutus antaa tähän riittävät valmiudet niin reservin kuin henkilökunnankin osalta. Myös johtajien on kuitenkin käytävä läpi edellä mainittu valmennusprosessi.

Kaikesta huolimatta voidaan joutua tilanteisiin, joissa sotilaan henkilökohtainen harkintakyky stressin tai puutteellisten valmiuksien johdosta pettää. Tällaiset

tapahtumat – joita on saattanut Tsadissakin olla– aiheuttavat rauhanturvaajalle ja hänen joukolleen pitkäaikaisia tai jopa pysyviä stressireaktioita.

Kriisinhallintaveteraanien vertaistuen tarkoituksena on antaa tällaisille henkilöille mahdollisuus purkaa kokemuksiaan saman kokemuksen omaavien henkilöiden kanssa ja päästä tarvittaessa ammattimaisen hoidon piiriin. Tämän toiminnan ylläpito ja kehittämien on ensiarvoisen tärkeää ja sen puuttuessa yhteiskunta voi kuormittua monella tavalla.

Suomen Rauhanturvaajaliito haluaa jatkossakin kantaa vastuuta rauhanturvaajien valmentamisesta ja veteraanien tukitoimista uskoen, että ne osaltaan vähentävät riskiä kyseessä olevista tapahtumista ja niiden seurauksista.

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

Jorma Ala-Sankila
Puheenjohtaja